

---

n Nabestaan

NANNE TEPPER

Is the mind of the youth medieval that it is so divining of intrigue?

James Joyce, *Stephen Hero*

Op het erf van mijn achterland liggen akkefietjes, anekdoten en gruwelverhalen te verkommen. Ik heb er geen zin meer in: die 'intriges van vroeger jaren', om met Poesjkin te spreken. Op mijn ontelbare reizen door de provincie - nieuwe wegen, oude gronden en verbouwde buurten - zoek ik nooit naar een verhaal van weleer. Ik vecht tegen vals sentiment en even valse walging.

Heb ik *Stad* ook al uitgewoond? Het nachtlevens mijd ik. Mijn wandelingen bij daglicht worden ingegeven door de burgermansbeslommering 'een beetje beweging is goed voor een mens'. Maar regelmatig verlang ik terug naar barneisjes en beroerde bandjes, naar kroegen waarin ik de eerste en de laatste klant ben geweest. Het is wel eens voorgekomen dat mijn literaire bespiegelingen beticht werden van ouwelijke toonzettingen, vooral door eeuwige pubers met geveerd haar en ringetjes in hun neus; gecoiffeerde poedeltjes die voor Amsterdamse bladen mogen schrijven om hun Pepsiverslaving te kunnen onderhouden. Opvallend is dat niet, want toen ik vrijwillig een tijd doorbracht in de open gevangenis in Veenhuizen noemden de sjofelste *inmates* mij achter mijn rug om 'opa' - ik kan nogal uitgeput overkomen - en kon ik het enkel goed vinden met de echte bankrover: het type dat een bank overvalt omdat diezelfde bank hem eerder, volkomen terecht overigens, een lening voor een Porsche weigerde.

Ik herinner mij de dagen dat ik met de vertaler van Ellis' *American Psycho* in mijn stamkroeg aan het Schuutendiep zat terwijl de Amsterdamse penose lijntjes coke weggaf met een air alsof Groningen was ingelijfd in een ver verleden. Sommige tafereelen zijn eenvoudig ongeschikt voor verdichting, vooral als er archaische Amsterdammers in figureren. Banaliteiten te over als ik over mijn schouder kijk; en dat de inflatie van de banaliteit het zo ver geschopt heeft kan ik niet helpen. (Anekdote: iemand die in mijn jeugd op een schoolplein te Gomorra zijn nicht verkrachte en aan flarden sneed terwijl haar broer erbij stond te kijken, werd tot levenslang veroordeeld en schreef later versjes vanuit de TBS-kliniek die werden voorgedragen in het cultprogramma *Candlelight*.)

Het enige dat ik mij nog toesta is het betreuren van de doden als ik de Veenkoloniën bezoek. Vrienden, kameraden en vriendinnen van mijn schoolpleinen die de adolescentie niet hebben overleefd. Ik broed op een boek dat ik aan hen kan opdragen, want hoe vals ook sommige sentimenten; mijn onvrede met hun

dood is onoverkomelijk, helder, én waardig - daarover geen discussie. Ook de maar durende dood van het landschap houdt me wakker. De gedachte aan een militair oefenterrein doet me gruwelen, evenals de Blauwe Stad. Geef mij maar het claustrofobische schaakspel van de ruilverkaveling. Het arme land langs onze stramme wegen. Die zwarte vlakken modder wier ademmoed je hoort als je weet hoe je oor te leggen. Als ik natuur wil zien rijd ik wel naar het Hoogste Noorden, naar de maïsvelden en het graan.

Verre van vals zijn ook mijn sentimenten als ik met de blik van mijn jeugd - die van het kind dat ik was, aangelengd met de weidse blik van mijn familie; het prisma van het te vroeg trotse kind - de geboortegronden van mijn voorvaders bezoek. Het liefst nog zou ik er vandaag gaan wonen, ondanks alle veranderingen, maar mijn bruid ziet niets in die lange kromme weg, die getemde slang, waaraan mijn vader mijn moeder het hof maakte, waar mijn grootouders wandelden en vochten en mijn ooms en tantes opgroeiden. Deze weg, van Slochteren naar Ruischerbrug, is de weg waaraan ik woon in de enige dromen die mij niet kwellen - ik lijd aan de ziekte van Poe: ik heb enkel nachtmerries als ik slaap - al hebben ze een grondtoon van heimwee en spijt.

Zoals ik enkel via een enorme artistieke omweg onze landschappen in de werken van De Ploeg kan terugvinden, zo kostte het me ook een wandeling van een decennium om terug te keren naar de eenvoudige geruststelling van de gedachte aan officieuze familiegronden (tenslotte kwamen mijn grootouders van moeders kant, net als ik, uit Hoogezand). Zij die verbannen zijn, lijden; dat is een oude wet, hoe banaal ook zo'n ballingschap, en hoe bedacht ook die ballingschap, want ik heb nooit aan die weg gewoond, enkel gelogeed, maar ik troost mij met de gedachte dat mijn bloed er is geboren en dat mijn bloed er heeft gevloeid, al was het dan een bloedneus die voor dat laatste zorgde.

Toen ik jonger was leek mijn leven soms op een Mulischiaans universum. Intriges op elke hoek van elke straat, symbolen als ijspegels en vleermuizen aan elke dakgoot van elk pand dat ik bezocht. Het gemoed van de puber is rijp voor de slacht van het toeval. Mijn puberteit was een maar durende *Aha-Erlebnis* - ik leerde al snel beschaafd mijn hoed te lichten als ik het noodlot trof. Toch strompelde ik, aan het eind van mijn viserslatijn, mijn jeugd, mijn *home town* en mijn koloniën uit. De Stad gaf me een nieuwe huid, die nog dunner bleek dan de vorige.

Uitputting is een vreemd verschijnsel. Hoe kan iemand, die zich uit louter vermoeidheid met één been in het graf waant, de puf vinden om boeken te schrijven? Hoe kan iemand die in de baarmoeder reeds bejaard was - en daar al naar een stok zocht, om op te leunen, om mee te slaan - zijn leven wijden aan een van de meest uitputtende bezigheden die de mens bedacht heeft om de tijd te doden: het scheppen? Hoezeer ik de symboliek als religie ook verfoei, toch dringt zich hier de gedachte aan het land van herkomst op. Eindeloos heb ik over hoogbejaarde landerijen gelopen. Morsdode modder, verguisde aardappelvelden, in de steek gelaten akkers. Misschien droomden die gronden, zoals ik droom als ik wakker ben, van andere levens, van een vruchtbaarder bestaan. De metamorfose is de kern van elke religie: de godsdienst, de kunst, de natuur. Misschien moet ik het woord 'kern' door 'wonder' vervangen. Het wonder van de opstanding, de verdichting, de vlinder. Maar ik geloof niet in wonderen, enkel in anomalieën.

Moet men voor al deze vroeg-oude treurnis, deze bijna reactionaire rimpels, een kind van nieuwbouw zijn? Ik lees bij medereizigers in de tijd wel eens eenzelfde dodelijke vermoedheid - Uphoff, bijvoorbeeld, weet er weg mee - en zelfs in het werk van voorganger Kellendonk walmt de geur van baksteen en cement. Een verleidelijke gevolgtrekking - na de wederopbouw de cultuur van de

uitbouw - maar daar ik niet in 'beginselen' geloof moet ik mijn ouderdom aan iets anders wijten. Smaak, dan maar; die onnavolgbare verstandhouding met de materie. Mijn dierbaarste dorpen zijn onder bakstenen bedolven. Al wat rest is een wijle aan de rand van Woudbloem te gaan staan, de autoraampjes open, de eenvoud van een schijnbaar ongerept dorpslandschap, de bron van de jeugd van mijn familie, en later, na herscheppingen en verzinsels, een bron voor de personages in mijn werk. Toen ik jonger was - daar gaan we weer - heb ik wel eens in een aangeschoten bui geroepen dat ik 'de Faulkner van de Veenkoloniën' wilde worden. Drank maakt meer los dan de kunst lief is. Bovendien een absurde geografische fout: ligt die slang van mijn jeugd juist niet vlak boven mijn koloniën? En toch zat ik er niet helemaal naast. Zoals Faulkner de grenzen van zijn jeugd verlegde en zijn eigen staat binnen Mississippi stichtte, zo zou ik mijn provincie willen herscheppen in mijn werk en opnieuw op de kaarten van Noord-Nederland willen plaatsen. Als ik bezig ben met een beschrijving, ruim ik het puin van mijn herinneringen tot er plaats is voor verdichting, maar toegegeven: 'na te hebben herinnerd aan intriges van vroeger jaren, na te hebben herinnerd aan een vroegere liefde', op vellen die ik negen van de tien keer met de moed der walging aan prullenmanden toevertrouw.

Dood aan de ondermaanse symboliek! Dat is het motto dat mij wakker houdt. Elk obligaat symbool dat ooit mijn pad kruiste, verpletter ik onder mijn verdichting en van mijn autobiografie laat ik geen spaander heel. Wat is er voor de aan metamorfosen verslingerde mens weezinwekkender dan zijn eigen levensloop? Wat is er verleidelijker voor de symboliek - die aderlating, die de koorts van de verbeelding moet verlichten - dan op iemands handel en wandel te duiken met de bloeddorst van de natte-vinger-kliek: de biografen? Ik werd geboren aan het eind van een doodlopend straatje, voor mij het begin van alles: narcisme leek onontkoombaar. Ik groeide op in een verdoezelde provincie; een prooi, voor het gemak achtergelaten in de weke bek van Westerlingen die op doorreis hun carrière komen spekken tot ze weer naar Den Haag worden geroepen: een minderwaardigheidscomplex was wel het minste dat ik mij aan kon doen. Armoede, vergrijzing, de laatste spasmen van het vervloekte communisme; de politiek ingaan leek wel mijn eerste en de laatste optie. Dan heb ik ook nog eens enkel de lagere school afgemaakt.

Tel uit je biografie! 'Het narcisme van de schrijver T. bleek niet bestand tegen zijn minderwaardigheidscomplex, waardoor hij in plaats van een waardig politicus te worden uit pure rancune quasi-erudiete verzinsels over zijn land van herkomst ging zitten opdissen.'

Gelukkig wordt je biografie pas geschreven als je dood bent of tijdens je leven onoverkomelijk beroemd. Nu wordt een Groninger nooit werkelijk beroemd, en aan doodgaan doe ik niet, dus het zal mijn tijd wel duren.

Ondertussen zijn bovengenoemde bestanddelen al lang door mij van tafel geveegd. Ik verzon een andere geboorteplaats, ergens op de kaart van mijn mildste dromen, ik trof tijdens mijn reizen voornamelijk trotse Groningers, ik studeerde in het geniep aan de Universiteit voor Nabestaanden en politiek bedrijf ik gewoon binnen het huwelijk.

Morsdode akkers bebouw ik als mij dat zo uitkomt. Dorpen laat ik onberoerd. Ooit kom ik met glorie van de Veenkoloniale Scheepvaart. En de aard van mijn provincie gebruik ik soms als metafoor voor een verhaal over de liefde, want alle gronden van de mens zijn divers: hier onvruchtbaar, daar artistiek, soms een wildernis, soms door bewoners afgekloven, elders een vuilnisbelt en ver voorbij de einder, achter het slijk der aarde, de zee. Altijd weer de zee.